

A

ПОВРАТАК ПРИРОДИ

Ово је прича о једној необичној породици, која је 1977. године затворила врата свог стана у Новом Саду и напустила посао бежећи од градске буке, смога, журбе. Пронашли су стару кућу у једном селу, купили је и преселили се тамо.

Божидар Мандић говори о одлуци која им је променила живот : „Градским улицама су завладали аутомобили, нисмо више могли да дишемо од смога. Почеле су наше депресије и неурозе. А онда смо рекли: „Хајдемо одавде!“ Купили су кућу у једном малом планинском селу и одлучили да ту започну нови живот. Својим рукама су поправили сеоску кућу, уредили двориште.

Мандићи имају троје деце и велики део времена проводе са њима. Живе скромно и новац им скоро није потребан. Имају башту у којој гаје воће и поврће, али не користе вештачко ђубриво. Много хране налазе у природи. Печурке које беру продају, а од тог новца купују само оно што им је неопходно.

“Све што имамо желимо да поделимо. Кад бисмо имали много новца поделили бисмо га са другима“ - објашњава Божидар. За своју породицу каже: “Ми смо једноставни и обични људи, живимо опуштено, у миру, и желимо да развијемо хумане односе према човеку, биљкама и земљи”.

Нико не може бити равнодушан према загађеном ваздуху, загађеним рекама и морима, закрченим путевима и другим проблемима наше свакодневнице. Стручњаци упозоравају да индустрија може повсхати температуру (ваздуха) на нашој планети за пет степени!

Када би температура била виша за пет степени, огромне плодне области претвориле би се у пустињу. Поларни лед би се топио, а ниво мора би се подигао за три метра. Многа плодна поља нестала би под водом. Стручњаци такође тврде да атмосферу данас загрева око пола милиона разних хемикалија.

Човек мора да мисли и на садашњост и на будућност. Кад не би мислио унапред, уништио би планету Земљу.

I. - Одговорите на питања

1. Куда се преселила породица Мандић?
2. Какву кућу су купили?
3. Како су поправили кућу и уредили двориште?
4. Шта гаје Мандићи у својој башти?
5. Како зарађују новац?

II. - Довршите реченице према тексту лекције

1. Мандићи су напустили Нови Сад бежећи од
2. Својим рукама су
3. Имају башту у којој гаје воће и поврће, али
4. Печурке које беру продају, а од тог новца
5. За себе кажу: "Ми смо једноставни и обични људи и желимо..."

Речи и изрази

затворила је (затворити)	- (It) closed (to close, to shut)	дишемо (дисати)	- (we) breathe (to breathe)
напустила (напустити)	- (it) left (to leave)	депресије (депресија)	- depression(s)
бежећи (бежати)	- running away (to run away, to escape)	вештачко ђубриво	- fertilizer
смога (смог)	- (of) smog	печурке (печурка)	- mushroom(s)
журбе (журба)	- (of) rush	продају (продавати)	- (they) sell (to sell)
о одлуци (одлука)	- (about) decision	поделити бисмо (поделити)	- (we) would share (to share)
завладали су (завладати)	- (they) have been seized (to seize, to	хумане (хуман)	- human

Б

екологија	- ecology
залагати се	- to support
равнодушан	- indifferent
према загађеном (загађен)	- (to) polluted
ваздуху (ваздух)	- air
загађеним (загађен)	- (to) jammed
упозоравају (упозоравати)	- (they) warn (to warn)
повећати	- to increase
плодне (плодан)	- fertile
области (област)	- area(s), region(s)
претвориле би се (претворити се)	- (they) would turn into (to be transformed)

пустинју (пустинња)	- (into) desert
поларни лед	- polar ice
топио би се (топити се)	- (it) would melt (to melt)
ниво	- level
подигао би се (подићи се)	- (it) would be raised (to be raised)
нестале би (нестати)	- (they) would disappear (to disappear)
загађује (загађивати)	- (it) is polluted (to pollute)
хемикалија	- chemical, n.
унапред	- ahead, in advance

ВЕЖБЕ

I - Ставите глаголе из заграде у одговарајуће облике

Кад (бити) температура виша за пет степени, поларни лед (топити се).
Кад **би била** температура виша за пет степени, поларни лед **би се топио**.¹

1. Кад (бити топлије), огромне плодне области (претворити се) у пустињу.
2. Кад ниво мора (подићи се), многа плодна поља (нестати) под водом.
3. Кад Мандићи (имати) много новца, (делити) га са другима.
4. Кад ваздух (бити) чистији, породица Мандић (остати) у граду.
5. Кад човек (не мислити) унапред, (уништити) планету Земљу.
6. Кад човек (бити) равнодушан према загађеној природи, будућност (бити) тешка.

II - Одговорите на питања

1. Кад бисте пронашли лепу кућу у селу да ли бисте је купили?
2. Шта бисте радили кад бисте имали много новца?
3. Кад бисте живели на селу шта бисте гајили?
4. Кад бисте желели да живите на селу, какву кућу бисте купили?
5. Када бисте се преселили на село, шта бисте понели са собом из града?
6. Кад бисте живели на селу, шта бисте променили у животу?

III - Сада напишите ваше одговоре на питања број 2 и 6

IV - Одговорите на питања као у примеру

ШТА СУ МАНДИЋИ УРАДИЛИ?

купити / мала кућа
Мандићи су купили малу кућу.

1. напустити/ овај град
2. пронаћи/ једна стара кућа
3. поправити/ стара кућа и уредити/ велико двориште
4. гајити/ воће и поврће у башти
5. не користити/ вештачко ђубриво
6. продавати/ разне биљке из природе

V - Одговорите на питања користећи следеће придеве и прилоге

КАКАВ?

чист, -а, -о
загађен, -а, -о
заштићен, -а, -о
угрожен, -а, -о

КАКО?

опуштено
брзо
мирно
нервозно

1. Како се живи?
2. Какав је ваздух?
3. Каква је природа?

У граду

У селу

VI - Упишите које од следећих речи одговарају СЕЛУ а које ГРАДУ

индустрија
тишина
бука
банге

нервоза
чист ваздух
смог
мир

СЕЛО

ГРАД

VII - Допуните реченице одговарајућим облицима присвојне заменице СВОЈ

Мандићи су напустили град и отишли да живе на селу.
Мандићи су напустили **свој град**³ и отишли да живе на селу.

1. Поправили су и обновили кућу, рукама.
2. У новом дому живе у миру далеко од градске буке.
3. Велики део времена проводе са децом.
4. У башти гаје воће и поврће.
5. Човек мора да мисли на будућност.

Ц

ЗАБРАЊЕНА ФИСКУЛТУРА

Једног дана становници Мексико-Ситија, главног града Мексика, прочитали су у новинама овакво обавештење: Физичке вежбе напољу штетне су по здравље! Часови физкултуре у школском дворишту не долазе у обзир, јутарње трчање такође. Можете се бавити спортом, али само у кући иза затворених врата.

”То је нека шала” - мислили су грађани.

”Обавештење које сте прочитали није, на жалост, шала - објаснили су касније лекари у једној телевизијској емисији. -Изнад града је дебео облак смога и зато је убрзано дисање штетно за плућа.

Провести цео дан на улицама Мексико-Ситија исто је као и попушити четрдесет цигарета.”

РЕЧИ И ИЗРАЗИ

обавештење	- information, informative statement	јутарње (јутарњи)	- morning, adj.
физичке (физички)	- physical	облак	- cloud
штетне (штетан)	- harmful	убрзано (убрзан)	- rapid
фискултуре (фискултура)	- (of) physical education	дисање	- breathing

I 1. Заокружите шта је забрањено у Мексико Ситију

- часови фискултуре у школском дворишту.
- пушење на улици.
- бавити се спортом у кући.
- провести цео дан на улици.

2. Какав је ваздух у Мексико-Ситију ? Шта мислите, зашто је такав ваздух?

II Допуните реченице одговарајућим облицима глагола.

обавештавати	- обавестити
читати	- прочитати
проводити	- провести
пушити	- попушити

Често проводите много времена на улицама града.
Колико сати сте јуче провели напољу?

- Свакодневне новине грађане о разним стварима а јуче су их да је забрањено бавити се спортом.
- Грађани редовно новине, а јуче су једно необично обавештење.
- Сваког дана људи много времена на улицама а ко је јуче цео дан на улици, није се осећао добро.
- "Обично не много, али јуче сам целу кутију"- рекао је један грађанин.

А

Живите на селу али бисте желели да се преселите у град. Хоћете да имате удобности градског живота.

Б

Ви бисте, напротив, желели да се настаните на селу. Хоћете да побегнете од буке и загађеног ваздуха.

Причајте о томе:

- Како бисте се хранили?
- Где бисте становали?
- Чиме бисте се бавили?
- Како и где бисте зарађивали новац?
- Како и с ким бисте проводили слободно време?

Напишите како бисте сачували природу у вашем граду. Када бисте могли, шта бисте променили?

Д

НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА

Нуклеарна енергија је прво коришћена у рату. Тада су атомским бомбама уништена два велика града*. Данас има много нуклеарног оружја. Када би експлодирале све нуклеарне бомбе на свету, живот на нашој планети би био потпуно уништен. Нуклеарна енергија се већ годинама користи и за производњу електричне струје што је веома корисно. Међутим, у нуклеарним електранама се ствара штетни нуклеарни отпад. Поред тога, чести су разни кварови па долази до опасног зрачења. У Чернобилу** је такво зрачење било катастрофално.

* Хирошима и Нагасаки у Јапану, 1945. године

** Експлозија у нуклеарној електрани у Чернобилу, у Совјетском Савезу, десила се крајем априла 1986. године.

РЕЧИ И ИЗРАЗИ

нуклеаран	- nuclear
коришћен	- used
атомски	- atomic
бомба	- bomb
експлодирати	- to explode
електрични	- electric

струја	- current
електрана	- power plant
отпад	- waste
зрачење	- radiation
катастрофалан	- disastrous

I - Одговорите на питања

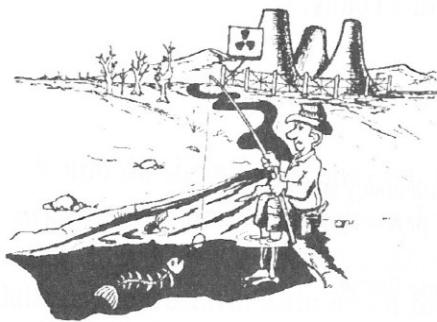
1. Кад не би било нуклеарне енергије, да ли би било штетног отпада и опасног зрачења?
2. Кад би експлодирале све нуклеарне бомбе на свету, шта би било уништено?
3. За шта се још користи нуклеарна енергија?

А

Дајте коментар за слике А и Б

Б

Напишите неколико реченица користећи следеће глаголе:
зарађивати, уништавати, угрозити, сачувати.

РАЗГОВАРАЈМО

Из новина . . .

У Лондону више нема смога, вије се вода из Темзе и удише њланински ваздух. То је резултат велике бишке за сјасавање рада који се налазио преко еколошком пројашћу.

Кроз прозор боинга 757 који се сјушиа према аеродрому Хишироу небо је чисто као суза. Нема озлоглашене лондонске магле. Нема ни трага смога. Ипрег аеродромске зграде ваздух је као њланински. Тако пресионица Велике Британије још пре него што се у њу стварно уђе, показује резултате оштре бишке прошив ошасно загађене атмосфере.

1. Које еколошке проблеме има ваша земља?
2. Има ли загађивача река?
3. Какав је ваздух у градовима?

У вашем граду желе да изграде атомску централу. Поделите улоге (атомски физичар, еколог, новинар, грађанин) и разговарајте о томе.

Предности и недостаци живота на селу.
живота у граду.

ОБЈАШЊЕЊА И УПУТСТВА

- 1) **Кондиционалне реченице** са везником КАД означавају могућност. Првом реченицом исказује се услов за вршење радње друге реченице.

Кад бих пронашао лепу кућу на селу, купио бих је.

Кондиционална реченица са везником КАД може означавати и немогућност. У уводној реченици не постоји услов да се изврши радња главне реченице.

Кад би сада било топлије на Земљи, многе плодне области претвориле би се у пустињу.

- 2) Погледајте "Преглед" и поновите акузатив именица и придева.
- 3) Поновите промену присвојне заменице СВОЈ - "Преглед".